

טובה איליה, ת.ז. 55568372

המבקשת:

(התובעת)

ע"י ב"כ עו"ד שמואל אהרנסון ואחי ממשרד אהרנסון, אבולעפיה
ושות', ועו"ד עופר לוי שכתובתם לצורך הליך זה הינה ברח' לינקולן
20 תל אביב 67134; טל': 03-6250500; פקס: 03-6250501.

- נ ג ד -

נתיב אקספרס - תחבורה ציבורית בע"מ, ח.פ. 513069682

המשיבה:

מרחוב שדרות המגינים 64, חיפה, מיקוד 31002

(הנתבעת)

בקשה להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת:

א. לאשר את התובענה המצורפת לבקשה זו (להלן: "התובענה") כתובענה ייצוגית, מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן – "חוק תובענות ייצוגיות");

ב. להגדיר את הקבוצה שבשמה הוגשה התובענה כדלקמן (להלן: "הקבוצה המיוצגת" או "התובעים"):

עיוורים ולקויי ראייה שעשו ו/או יעשו שימוש בשירותי תחבורה ציבורית עירונית המסופקים על ידי המשיבה.

על-פי המידע המופיע באתר האינטרנט של משרד העבודה והרווחה, מספר העיוורים אשר קבלו תעודת עיוור ב-1 בינואר 2008 עומד על 28,000 איש. אוכלוסיית לקויי הראייה והעיוורים יחדיו מוערכת על-ידי אנשי המקצוע בפי חמישה: כ-130,000 איש.

לצרכי כתב תביעה זה תוגדר הקבוצה כזו המורכבת מאלו שמחזיקים ו/או שזכאים לקבל תעודת עיוור על-פי הקריטריונים של משרד העבודה והרווחה, אשר חדות ראיתם נמוכה מ-3 חלקי 60 או שזוית ראיתם קטנה מ-20 מעלות.

ג. לקבוע כי עילות התובענה הנן כדלקמן:

- (1) הפרת תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (הסדרת נגישות לשירותי תחבורה ציבורית), התשס"ג-2003 (להלן – "תקנות הנגישות"); ו/או
- (2) הפרת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1998 (להלן – "חוק שוויון זכויות"); ו/או
- (3) הפרת תקנות התעבורה; ו/או
- (4) הפרת חובה חקוקה על-פי סעיף 63 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן – "פקודת הנזיקין"); ו/או
- (5) רשלנות על-פי סעיפים 35 ו-36 לפקודת הנזיקין.

ד. לתת צו עשה כנגד המשיבה, שיורה לה להקצות את המשאבים הנדרשים ולקיים לאלתר את הוראות תקנות הנגישות, תקנות התעבורה, וחוק שוויון זכויות.

ה. להורות למשיבה לפצות את המבקשת, וכן כל תובע הנמנה על הקבוצה המיוצגת, פיצוי בגובה הנזקים שנגרמו לו בגין ביצוע העוולות האמורות, בסך של 1000 ₪ ו/או על פי שיקול דעת כב' בית המשפט, במכפלת חברי הקבוצה ו/או על פי שיקול דעת כב' בית המשפט, שינתן לטובת הקבוצה ו/או לטובת הציבור כמפורט בסעיף 20(ג) לחוק תובענות ייצוגיות.

ו. להורות כי ההחלטה בבקשה זו ונוסחה יפורסמו בשני עיתונים יומיים בשפה העברית, וכן ליתן הוראות נוספות כפי שימצא לנכון בדבר אופן הפרסום כאמור, ולקבוע כי המשיבה תישא בהוצאות הפרסום.

ז. לקבוע את שכר טרחתם של עורכי הדין המייצגים את המבקשת בתובענה הייצוגית בשיעור שלא יפחת מ-13% משווי הסעד הכולל שיפסק ו/או משווי ההטבה בתוספת מע"מ כדין, עבור טיפול בתובענה בערכאה הראשונה.

ח. לקבוע כי חלק מסוים שיקבע בית המשפט הנכבד מתוך הסכום ו/או שווי הסעד שיפסק, לאחר ניכוי ההוצאות ושכר טרחת עורך דין, בשיעור שלא יפחת מ-2% משווי הסעד הכולל שיפסק בתובענה זו ו/או משווי ההטבה, ישולם ו/או ינתן למבקשת, אשר טרחה בהגשת התובענה ובהוכחתה.

ט. ליתן הוראות נוספות בדבר הדיון בתובענה כפי שימצא בית המשפט הנכבד לנכון.

י. כן יתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבה בהוצאות בקשה זו ובשכ"ט עו"ד בצירוף מע"מ כדין בגינה.

ההדגשות המופיעות בבקשה זו אינן במקור אלא אם נאמר אחרת.

ואלה נימוקי הבקשה:**פתח דבר** א.

1. בבסיסה של בקשה זו הפרה מתמשכת של המשיבה את הוראות החוק אשר נועדו לאפשר למבקשת ולקבוצה המיוצגת להשתמש בתחבורה הציבורית העירונית באופן יעיל שאינו נופל משימושם של הנוסעים הרואים.
2. אוכלוסייה מסוגו של המבקשת נזקקת לתחבורה הציבורית יותר מכל, שכן אין המבקשת יכולה לנהוג במכונית פרטית בעצמו, וניידותה תלויה בתחבורה הציבורית.
3. אין מדובר "רק" בפגיעה בניידות מנקודה א' לנקודה ב', הגם שפגיעה בזכות זו חמורה דיה, אלא מדובר בפגיעה קשה בזכותה של המבקשת ללמוד, לעבוד ולהתערוך בחברה, שכן ללא תחבורה ציבורית היא אינה יכול לעשות זאת.
4. במלים אחרות: מאחר ואנשים לקויי ראייה אינם יכולים לנהוג בכוחות עצמם, ללא שירותי תחבורה ציבורית עירונית נגישה, אנו גוזרים על אוכלוסיה זו, בין במעשה ובין במחדל את הפרדתם והישארותם בפאתי החברה, תוך הפרת זכותם להשתתפות מלאה בחברה.
5. כפי שיפורט להלן, נתן המחוקק הישראלי דעתו לצרכיה של אוכלוסיית העיוורים ולקויי הראיה, וחייב את כל חברות האוטובוסים לבצע התאמות המנויות בחקוקים שונים כדי לאפשר לאוכלוסיה זו להשתמש בתחבורה הציבורית, הן באוטובוסים והן בתחנות האוטובוס. מעבר לכך מעוגנת חובת התאמת התחבורה הציבורית, בדברי חקיקה כלליים יותר ובחוקי היסוד של מדינת ישראל.
6. זכויות אלו נובעות מעקרונות היסוד של החברה בישראל, וכלשונו של סעיף 1 לחוק שוויון זכויות:

"זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ומחויבותה של החברה בישראל
לזכויות אלה, מושתתות על ההכרה בעקרון השוויון, על ההכרה בערך
האדם שנברא בצלם ועל עקרון כבוד הבריות".
7. חקיקה זו נועדה להבטיח לאוכלוסיית העיוורים ולקויי הראיה נגישות שוויונית ומכובדת לתחבורה הציבורית, נגישות שהיא חיונית לשילובם בחברה (שכן, כאמור, בהיעדר כשירות לנהוג

ברכב - אינם יכולים להתנייד ממקום למקום אלא באמצעות התחבורה הציבורית), ולסייע בידם להשתלב בצורה ראויה במרקם חיי החברה והמשק בישראל.

8. כפי שיוצג להלן המשיבה לא מילאה אחר מלוא חובותיה על פי דין, ולא עשתה את המוטל עליה.
9. הפרת החובות החוקיות המוטלות על המשיבה עולה בבירור גם מסקר שנערך מטעם המבקשת. הסקר מעלה כי ברובם המכריע של המקרים קיימות הפרות ברורות ובוטות של החוק וכי למרות הוראת המחוקק – אין התחבורה הציבורית נגישה לאוכלוסיית לקויי הראיה והעיוורים.
10. בנסיבות אלה, הליך התובענה הייצוגית הוא ההליך הראוי והנכון, וכי סיכויי התובענה להתקבל גבוהים. המבקשת מקווה כי כתוצאה מתובענה זו יתוקן המעוות, והתחבורה הציבורית אשר לה כה נזקקת הקבוצה המיוצגת, תמלא יעודה כדין.
11. בבקשה זו נראה להלן כי התובענה ממלאת אחר כל התנאים הנדרשים על פי חוק תובענות ייצוגיות, לצורך הגשתה כייצוגית:
- 11.1. התובענה מגשימה את כל תכליות ההליך הייצוגי, המוזכרות בסעיף 1 לחוק תובענות ייצוגיות: מימוש זכות הגישה לערכאות של אוכלוסיית לקויי הראיה והעיוורים אשר מתקשים לממש את זכותם זו; אכיפת הדין על המשיבה; מתן סעד הולם לאלה שנפגעו מפעולות ו/או מחדלי המשיבה.
- 11.2. ועוד: מרבית החיקוקים המשמשים יסוד לתובענה זו מופיעים באופן מפורש בחוק תובענות ייצוגיות (בפרט 9(1) לתוספת השניה לחוק תובענות ייצוגיות), ככאלו שלדעת המחוקק – באופן חד משמעי – משמשים יסוד לניהולם באופן ייצוגי. בכך מודגשת התאמתה המובהקת של התובענה להתברר בדרך של תובענה ייצוגית.
- 11.3. הצלחתה של התובענה ובקשה זו, תוכל גם להביא להרתעתה בכל תחומי הנגישות, ולא רק ביחס למשיבה אלא גם ביחס לגופים אחרים, ותסייע לא רק לאוכלוסיית לקויי הראיה, אלא שהיא עשויה לגרום ל"שינוי רוחבי" בכל תחומי נגישות הנכים ולשיפור דרמטי בכל הנוגע למימוש זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות בישראל.
12. בבחינת גילוי נאות יובא לידיעתו של בית המשפט הנכבד כי בקשה לאישור תביעה ייצוגית בעילות דומות לאלו שבהליך דנא, הוגשה גם כנגד אגד ודן (ת. א. (י-ס) 9177/07 ברון ואח' נ' אגד ואח') (להלן: "עניין ברון").

13. במסגרת בירור בקשת האישור בעניין ברון, הוגשו לבית משפט שם חוות דעת של נציבות שוויון לאנשים עם מוגבלות וכן, במספר הקשרים, ניתנה גם עמדת היועץ המשפטי לממשלה שצורף להליך.

בסופו של יום **אושרה** על ידי בית המשפט התובענה הייצוגית בעניין ברון כייצוגית. בקשת רשות ערעור שהגישו אגד ודן נדחתה על ידי בית המשפט העליון ואף מבלי לבקש תגובה.

- עותק מחוות דעת נציבות שוויון לאנשים עם מוגבלות כפי שהוגשה בתביעה הייצוגית נגד אגד ודן - רצ"ב **כנספח 1** לבקשה ומהווה חלק בלתי נפרד ממנה.

- עותק עמדת היועץ המשפטי לממשלה מיום 31.12.09 כפי שהוגשה בתביעה הייצוגית נגד אגד ודן - רצ"ב **כנספח 2** לבקשה ומהווה חלק בלתי נפרד ממנה.

- עותק עמדת היועץ המשפטי לממשלה מיום 15.9.2011 כפי שהוגשה בתביעה הייצוגית נגד אגד ודן - רצ"ב **כנספח 3** לבקשה ומהווה חלק בלתי נפרד ממנה.

- עותק מהחלטת בית משפט בתביעה הייצוגית נגד אגד ודן - רצ"ב **כנספח 4** לבקשה ומהווה חלק בלתי נפרד ממנה

- עותק מהחלטת בית משפט העליון בערעור שהגישו אגד ודן - רצ"ב **כנספח 5** לבקשה ומהווה חלק בלתי נפרד ממנה

14. בנוסף, הוגשו בקשות אישור דומות נגד קווים תחבורה ציבורית בע"מ (ת"צ 6849-01-10 **ברון נ' קווים תחבורה ציבורית בע"מ**), נגד חברת מטרודן (ת"צ 38942-01-10 **לאוטמן נ' מטרודן**).

15. בהליכים אלו, בסופו של יום, הוגשו לבתי המשפט הסכמי פשרה.

16. כן הוגשה תובענה דומה גם נגד חברת אגד תעבורה בע"מ (ת"צ ת"צ 12118-03-12 מרגי נ' אגד תעבורה).

ב. הצדדים

17. המבקשת הינה עיוורת עם שרידי ראייה והיא ראויה לעטות על שכמה את גלימת התובע המייצג ולשמש שליח הציבור.

- תעודת עיוור של המבקשת רצ"ב **כנספח 6** לבקשה, ומהווה חלק בלתי נפרד הימנה.

18. המבקשת עושה שימוש, במידת האפשר, בשירותי תחבורה ציבורית הניתנים על ידי המשיבה, והיא נחשפה ונפגעה מהעוול נשוא התובענה.

19. המבקשת נזקקת להנגשת התחבורה הציבורית העירונית והתחנות, על מנת להתנייד ממקום למקום.

20. המשיבה הנה בעלת רישיון קו המפעילה בקווי השירות אוטובוסים עירוניים.

21. לפי פרסומיה ופרסומי משרד התחבורה, נתיב אקספרס מפעילה אוטובוסים בקווי שירות ברחבי הארץ, בין היתר בערים נהריה וצפת

- נתונים אודות המשיבה מתוך אתר האינטרנט שלה - רצ"ב **כנספח 7** לבקשה, ומהווים חלק בלתי נפרד הימנה.
- נתונים אודות המשיבה מתוך פרסומי משרד התחבורה - רצ"ב **כנספח 8** לבקשה, ומהווים חלק בלתי נפרד הימנה.

ג. המסגרת הנורמטיבית

22. המקורות החוקיים לחובת הנגשת התחבורה הציבורית לשימושה של הקבוצה המיוצגת מגוונים: (א) החל חקיקת משנה ספציפית; (ב) עובר בחקיקה ראשית ייעודית, (ג) בעוולות מדיני הנזיקין הכלליים, (ד) וכלה בחקיקת חוקי היסוד ובעקרונות החוקתיים של שיטת המשפט שלנו. הכל כמפורט להלן.

א. **תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (הסדרת נגישות לשירותי תחבורה ציבורית)**, התשס"ג-2003 ("תקנות הנגישות"):

22.1. תקנות הנגישות פורסמו ביום 24.6.03, ובהן נקבעו בפירוט אמצעי ההנגשה להם נדרשות המשיבה.

22.2. מטרת התקנות היא לפצות באופן טכני על העדר היכולת של חברי הקבוצה המיוצגת לעשות שימוש מלא או חלקי בחוש הראיה כפי שעושים חבריהם הרואים (א) לשם קבלת אינפורמציה על מהלך קווי האוטובוסים; (ב) לשם זיהוי האוטובוס המתקרב (ג) לשם התמצאות בתוך האוטובוס (היכן יש מקום ישיבה? היכן יש מכשול?), בתחנה או בתחנה המרכזית; (ד) לשם קבלת מידע על מיקומו של האוטובוס במהלך הנסיעה; (ה) ולשם קבלת אינפורמציה נלווית אחרת.

22.3. בענין זה יש לתת את הדעת לחשיבותם של אותם "תיקונים טכניים" כביכול, אשר בעיני הרואה – אדם שאינו עיוור או לקוי ראייה – יכול ויחשבו כזניחים.

22.4. כך לצורך הדוגמה בלבד, יש חשיבות מכרעת לאדם לקוי ראייה, מהו צבעו של מספר קו הנסיעה, לסימון האזהרה בשיפולי המדרגות, או להכרזת התחנה הבאה וזיהויה. לעיוור

או ללקוי הראיה יש בקיום הוראות אלה כדי ליצור הבדל בין היכולת להתנייד בעצמו באמצעות התחבורה הציבורית לבין להישאר ספון ומוגבל בביתו.

22.5. דוגמאות אלה הן מעטות מני הוראות רבות של חוק שוויון זכויות ושל התקנות, אשר הובאו על מנת להמחיש את חשיבותם של אותם "תיקוני הנגשה" אשר יכול ויחשבו כקלי ערך בעיני מרבית הנוסעים באוטובוס, אך ביחס ללקויי הראיה ולעיוורים, יוצרים הבדל דרמטי המשפיע ישירות על יכולתם לעשות שימוש בתחבורה הציבורית.

22.6. התקנות מבחינות בשני מרכיבים עיקריים של התחבורה הציבורית: (א) האוטובוסים עצמם; ו(ב) תחנות האוטובוסים.

אוטובוסים נגישים:

22.7. **תקנה 2** של תקנות הנגישות קובעת שבעל רישיון קו המפעיל בקו השירות אוטובוסים עירוניים משנת ייצור 2002 או אחריה, לא יפעיל את קו השירות אלא אם כן האוטובוסים האמורים הם אוטובוסים נגישים, העונים על התנאים המפורטים **בתקנה 5**.

22.8. בין היתר נקבעה חובה להתקין באוטובוסים מערכות לכריזה פנימית וחיצונית.

22.9. ההכרזה נועדה לאפשר לעיוורים וכבדי הראיה להתעדכן באשר למיקומם במסלול הנסיעה, ובסופו של דבר לרדת ביעד בו בחרו וכן לידע מהם פרטיו של האוטובוס המתקרב אל התחנה. ענין ההכרזה חשוב ומהותי לציבור העיוורים וכבדי הראיה, ויישומו בשטח יקל במידה רבה על יכולתם להתנייד באמצעות תחבורה ציבורית עירונית.

תקנה 30 קובעת כי תחולת הוראות אלה בתום 6 חודשים מיום פרסום התקנות, כלומר ביום 23.12.2003.

22.10. **תקנה 4** של תקנות הנגישות העניקה הקלה מסוימת לאוטובוסים ישנים יותר, בעיקר בכל הנוגע להנגשה פיזית (לבעלי כסאות גלגלים וכיוצא ב' – עניין שאינו כלול בתובענה זו (העוסקת בהנגשה חושית).

לגבי אלה ניתנה תקופה של שנתיים ימים להתאמתם לכללי הנגישות המנויים בתקנה, כלומר, עד יום 23.6.2005.

שילוט בתחנות האוטובוסים

22.11. תקנה 7(ג) לתקנות הנגישות קובעת שבעל רישיון קו יציב בתחנות ובסככות המתנה את השלטים כאמור בפרט 5 בתוספת השניה, שעיקרם:

(א) שלטי מדבקה לכל קו בנפרד, מחומר שאינו מבריק ועמיד בתנאי חוץ, שמידת כל אחת מצלעותיו 20 ס"מ לפחות, ויפורטו בו מספר הקו ויעדו.

(ב) נקבעו פרמטרים לצבע, וגודל הספרות והאותיות בשלטים.

(ג) לעמוד התחנה או לדופן הסככה מצדה החיצוני, הפונה לכיוון הנסיעה בצד הקרוב לשפת המדרכה יוצמד שלט מישוש המיועד לאדם עיוור או כבד ראייה ובו יפורטו מספר הקו ויעד הנסיעה, לכל קו בנפרד.

(ד) לעמוד התחנה או לדופן הסככה מצדה החיצוני, הפונה לכיוון הנסיעה בצד הקרוב לשפת המדרכה יוצמד שלט מספר הקו בכתב ברייל ובו יפורטו מספר הקו ויעד הנסיעה, לכל קו בנפרד על-פי הפרטים המופיעים בתקנה.

תוקפה של תקנה זו החל מ-6 חודשים מיום תחילת התקנות, כלומר ביום 23.12.03, תוך שביצועה יהיה לפי תוכנית הנגשה שתגובש עד לתום שנה מיום תחילת התקנות, ביום 23.6.2004.

II. תקנות התעבורה, תשכ"א-1961

תקנה 427 לתקנות התעבורה קובעת חובת הכרזה בתוך האוטובוס של כל תחנה בהתקרב האוטובוס אליה, וכאמור שם –

"הנהג או הכרטיסן יכריזו את שמה של כל תחנה שבמהלך הקו בהתקרב האוטובוס אליה, אלא אם מצויים באוטובוס לוחות מהלך הקו על תחנותיו, בצורה ובמקומות שהורתה הרשות".

III. חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1998 (להלן: "חוק שוויון זכויות"):

22.12. פרק א' לחוק שוויון זכויות קובע את עקרונות היסוד עליהם מושתת החוק:

"זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ומחויבותה של החברה בישראל לזכויות אלה, מושתתות על ההכרה בעקרון השוויון, על ההכרה בערך האדם שנברא בצלם ועל עקרון כבוד הבריות".

22.13. סעיף 19 של חוק שוויון זכויות קובע:

"(א) אדם עם מוגבלות זכאי לשירותי תחבורה ציבורית נגישים ומתאימים לשימוש, בתדירות סבירה, לרבות אפשרות גישה לתחנות ולנמלים שבמסגרתם פועלים שירותי תחבורה ציבורית...
(ב) מפעיל שירות תחבורה ציבורית ורשות מקומית יסדירו נגישות כאמור בסעיף קטן (א) כל אחד בתחום אחריותו".

22.14. סעיף 19ב לחוק שוויון זכויות קובע "אדם עם מוגבלות זכאי לנגישות למקום ציבורי ולשירות ציבורי", ואילו סעיפים 19, 19א ו-19יב של חוק שוויון זכויות מטילים חובה על כל מי שעיסוקו במתן שירות ציבורי ובהפעלת שירות ציבורי לאפשר שימוש בשירות ציבורי ולבצע התאמות לשם הנגשת מקומות ציבוריים עבור אנשים עם מוגבלויות.

ד. עילות התביעה

23. המשיבה הפרה את הוראות תקנות הנגישות ו/או את הוראות תקנות התעבורה ו/או את הוראות חוק שוויון זכויות, בכך שלא דאגה להנגשת האוטובוסים ו/או התחנות ו/או בכך שלא דאגה לביצוע יתר הוראות החקוקים שצוינו לעיל באופן שיאפשר שימושה של האוכלוסייה המיוצגת בתחבורה הציבורית.

24. **מחדליה של המשיבה, כמפורט בתובענה זו, הינם מחדלים שיטתיים.**

25. המבקשת נזקקה ותיזקק גם בעתיד לשירותי תחבורה ציבורית עירונית המסופקים על ידי המשיבה ומשום כך נגרם לה נזק ממשי עקב מעשיה ו/או מחדליה ו/או רשלנותה של המשיבה בשל הזדקקותה, בין השאר, לשירותי הסעת מוניות יקרים יותר ו/או בשל הזדקקותה לסיוע בדרך אחרת ו/או בשל הימנעותה מהתניידות נוכח מגבלת הנגישות.

כן נגרמו לה נזקים לא ממוניים בדמות חוסר ביטחון, חוסר אוניס, חוסר נוחות, עוגמת נפש ופגיעה באוטונומיה של הרצון, זאת בנוסף לנזקים הממוניים שדוגמתם הובאה לעיל.

26. הפרת חובות ההנגשה על ידי המשיבה, מגבילה את יכולתה של המבקשת להתנייד ממקום למקום ובכך נמנעת ממנה יכולת ההשתלבות המלאה בחברה.

27. לחלופין בלבד יטען המבקשת כי אין לו ידיעה ואין לו יכולת לדעת מה היו הנסיבות שגרמו לנזקים, כי הנזקים נגרמו ונגרמים על ידי נכסים שלמשיבה שליטה מלאה עליהם, וכי אירוע המקרה שגרם לנזק מתיישב יותר עם המסקנה שהמשיבה לא נקטה ו/או אינה נוקטת זהירות סבירה מאשר עם המסקנה שהיא נקטה ו/או נוקטת זהירות סבירה - ולפיכך חל כלל "הדבר מדבר בעדו", ועל המשיבה הראיה שלא היתה לגבי המקרה שהביא לידי הנזק התרשלות שתחוב עליה.

28. מניסיונה האישי של המבקשת, לגבי כריזה פנימית - בעבר, עד לפני כשמונה חודשים, המשיבה לא ביצעה כריזה פנימית כלל. כיום זו מבוצעת באופן חסר, למשל כאשר מזוגן האוטובוסים פועל

באופן המקשה מאוד על היכולת לשמוע את הכריזה, או כאשר הנהג לא מפעיל את הכריזה או כאשר הקול בוקע רק מהרמקול האחורי, כך שכשהיא יושבת במקום המיועד לה מקדימה, היא מתקשה מאוד בשמיעת הכריזה. פעמים רבות, לכן, היא תלויה בחסדיו של הנהג.

29. היעדר כריזה פנימית גרמה וגורמת למבקשת נזק, ובין היתר מבוכה רבה וחוסר נוחות וזאת גם נוכח חוסר הידיעה בדבר מיקומה ביחס לנקודת הירידה וגם מאחר והדבר מחייב אותה לפנות, בפרקי זמן קצרים, אל שכנה לאוטובוס או אל הנהג בבירור "האם כבר הגענו לתחנה המבוקשת" ? היכן אנחנו נמצאים ?

30. מניסיונה האישי של המבקשת בעבר, עד לפני כשמונה חודשים, לא בוצעה כריזה חיצונית כלל. כיום זו מבוצעת באופן חסר ולא בכל המקרים.

31. היעדר כריזה חיצונית גורמת למבקשת נזק, בין היתר מאחר והיא לא יכולה לדעת איזה קו הגיע ? האם מדובר בקו העוצר בתחנה זו ובאיזה קו ? היעדר כריזה חיצונית גורמת למבקשת מבוכה רבה וחוסר נוחות גם מחמת היעדר הידיעה כאמור וגם מחמת הצורך לפנות, בפרקי זמן קצרים, אל אנשים ברחוב או בתחנה בבירור מהו מספר הקו המתקרב. עקב היעדר כריזה חיצונית, לעיתים המבקשת עולה, בטעות, על אוטובוס שגוי או שהיא נמנעת מלעלות על אוטובוס שהיה אמור לעלות עליו, באופן הגורם לה עגמת נפש, אובדן זמן יקר וכיוצא בזה.

32. הדברים קשים במיוחד כאשר קיימים מספר קווי שירות באותה תחנה. כך בכלל, ועל אחת כמה וכמה כאשר אין אנשים בתחנה (אותם היא יכולה לשאול "האם הגיע מספר פלוני" שהגיע לתחנה) או כאשר ישנם אנשים, אך אלו לא רוצים או יכולים לסייע לה.

33. מניסיונה האישי של המבקשת, חלק מתחנות אוטובוסים של המשיבה אינן נגישות לפי תקנות הנגישות, כלומר או שאין בהן שלט מישושי לגבי מספר הקו, או שאין בהן שלט מישושי לגבי יעד הנסיעה, או שאין בהן שלט בכתב ברייל לגבי מספר הקו, או שאין בהן שלט מדבקה בכתב שחור על רקע צהוב, בהתאם לדין.

34. המבקשת בתוך כלל חברי הקבוצה אינה מסוגלת לראות את מספרי הקווים המופיעים על לוח הפח המוצמד לחלקה העליון של התחנה. לצורך כך הורה המחוקק על הדבקת מדבקה עם מספר הקו, בגודל ובצורה מסוימים, על דופן תחנת האוטובוס. כן הורה על שלטי כיתוב בכתב מישושי או בברייל, של מספר הקו ויעדו. מאחר ומדבקות או שלטים כאמור אינם קיימים כדין, ישנם מקרים בהם אין למבקשת אפשרות לדעת איזה קו עוצר באיזו תחנה. הדברים קשים במיוחד

כאשר קיימות מספר תחנות סמוכות זו לזו, או כאשר המבקשת מגיעה למקום חדש שעדיין איננה מכירה. לעתים קרובות אין כלל אנשים בתחנה אותם המבקשת יכולה לשאול היכן עוצר הקו הדרוש לה, ואם יש אנשים הם לא תמיד רוצים או יכולים לסייע לה.

35. ברור, כי שילוט כדין היה מסייע לזהות את התחנה בה עוצר הקו.

36. היעדר נגישות של תחנות גורמת למבקשת לנזק ובין היתר עקב תחושת חוסר הביטחון ונוכח חוסר יכולתה לידע מהם קווי האוטובוס העוצרים בתחנה.

37. גם לאור ממצאי בדיקה שנערכה מטעמה של המבקשת, אוטובוסים וכן תחנות אוטובוסים של המשיבה אינם נגישים כדין.

- ממצאי הבדיקה מצורפים לבקשה זו **כנספת א** לבקשה ומהווים חלק בלתי נפרד הימנה.

לגבי כריזה חיצונית – זו אף פעם לא בוצעה;

לגבי כריזה פנימית – זו לא בוצעה אלא בכ – 25% מהמקרים שנבדקו. לוח מהלך הקו שבתוך האוטובוס אינו נגיש לעיוורים.

לגבי השילוט- בכ – 25% מהתחנות שנבדקו לא היה קיים שלט מדבקה לכל קו בנפרד, בגודל 20 ס"מ לפחות לכל צלע ולא היה קיים כיתוב דו צדדי, בצבע שחור לא מבריק על רקע צהוב, גובה אותיות 25 מ"מ ברוחב 5 מ"מ לפחות; בכ – 25% מהתחנות שנבדקו לא היה קיים שלט מישושי לגבי מספר הקו ויעד הנסיעה; בכ – 25% מהתחנות שנבדקו לא היה קיים שלט בכתב ברייל לגבי מספר הקו;

הערה: בחלק מהדוחות לגבי התחנות מצוין קיומו של שילוט נגיש לגבי חלק מהקווים העוברים בתחנה. אני נוקטת בגישה מחמירה ומשום כך תחנות כאלו נספרו כאילו כל השילוט בהן הוא נגיש.

38. בכל האמור לעיל אחריותה של המשיבה הינה במעשה (בהפעלה אוטובוסים ותחנות שאינם נגישים כדין), ובמחדל (בכך שהיא נמנעת מלבצע את המוטל עליה במילוי חובותיה ולשם מילוי חיוביה על פי דין).

39. בכך שהמשיבה הפרה את הוראות חוק שוויון זכויות המנויות לעיל, את הוראות תקנות הנגישות האמורות לעיל ואת תקנות התעבורה, הפרה היא חובה חקוקה על-פי סעיף 63 לפקודת הנזיקין.

שכן החיקוקים שלעיל נועדו לטובתם או להגנתם של בני אדם מסוג או הגדר שעמם נמנים המבקשת ו/או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל, וכי ההפרה גרמה למבקשת ולבני האדם מסוג או הגדר שעמם נמנים המבקשת נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוונו החיקוקים, כמפורט לעיל.

40. בנוסף ו/או לחלופין יש במעשיה ובמחדליה שפורטו לעיל של המשיבה משום רשלנות, והפרת חובת הזהירות המושגית והקונקרטית החלה על המשיבה כלפי המבקשת, וכי קיים קשר סיבתי ישיר בין נזקו של המבקשת לבין התנהגותה הרשלנית של המשיבה. לחלופין, קשר סיבתי כאמור הוא בגדר "הדבר מדבר בעד עצמו", ונטל הראיה מוטל על המשיבה להראות מדוע לא התרשלה במעשיה ובמחדליה המתוארים לעיל בכתב תביעה זה.

41. פעולות ו/או מחדלי המשיבה הינם, לכל הפחות, אחת מהסיבות (אם לא העיקרית שבהן) לנזקו של המבקשת. נזקי המבקשת הינם נזקים אשר היו נמנעים אם המשיבה היתה פועלת כדין, וכן מובן מאליו כי קיימת זיקה מהותית וישירה בין דרך התנהלותה של המשיבה לבין הנזק שנגרם למבקשת בגין כך.

42. ויצויין שפניה מקדימה שנשלחה למשיבה, בניסיון לגבש פתרון לתועלת חברי הקבוצה תוך ניסיון לחסוך בעלויות התדיינות מלאה, פתרון אשר יובא לאישורו של בית המשפט הנכבד בהתאם לפרוצדורות הקבועות בדיון – לא נענתה.

- העתק הפניה למשיבה – כנספח 9 לבקשה, ומהווה חלק בלתי נפרד הימנה.

43. כן יש להוסיף שלפי כתבות בתקשורת, הוגש כתב אישום נגד המשיבה בגין הפרת חובות ההנגשה לעיוורים וכבדי ראייה. כתב אישום כזה, ברגיל, מוגש לאחר משלוח מכתבי התראה והוצאת צווי נגישות על ידי הגוף המוסמך לכך במשרד המשפטים (נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות).

- העתק כתבות המתארות כתב אישום שהוגש נגד המשיבה – כנספח 10 לבקשה, ומהווים חלק בלתי נפרד הימנה.

ה. קיומם של התנאים לאישור התובענה כייצוגית

א. הפרט בתוספת השנייה לחוק שעל פיו מתבקש אישור התובענה כתובענה ייצוגית (סעיף 2(א)(1))

לתקנות

44. התובענה נופלת בגדר סוגי התביעות המפורטים בתוספת השניה לחוק תובענות ייצוגיות, כאמור **בפרט 9(1) לתוספת השניה של חוק תובענות ייצוגיות**, המונה את **פרקים ה' ו-ה1 של חוק שוויון זכויות** במסגרת החוקים המקימים עילה לתובענה ייצוגית.

45. בנוסף, המשיבה הינן בגדר "עוסק" כהגדרתו בסעיף 1 של התוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות, המפנה להגדרת "עוסק" בחוק הגנת הצרכן, הקובע שעוסק הוא "מי שמוכר נכס או נותן שירות דרך עיסוק...". לפיכך, רשאית המבקשת, שהיא לקוח של המשיבה, להגיש תובענה ייצוגית נגדה גם בעילה של הפרת חובה חקוקה, על-פי סעיף 63 לפקודת הנזיקין, ובעילה של רשלנות, על-פי סעיף 35 לפקודת הנזיקין.

II. העובדות והוראות הדין המקימות את עילת התביעה האישית של המבקשת (סעיף 2(א)2) לתקנות) ושל הקבוצה (סעיף 2(א)5) לתקנות)

46. כפי שפורט בבקשה זו לעיל, למבקשת עילות תביעה אישיות כנגד המשיבה. עילות אלו עומדות גם לחברי הקבוצה.

III. הגדרת הקבוצה והמספר המשוער של חבריה (סעיף 2(א)6) לתקנות)

47. כפי שהובא לעיל, הגדרת הקבוצה היא "עיוורים ולקויי ראייה שעשו ו/או יעשו שימוש בשירותי תחבורה ציבורית עירונית המסופקים על ידי המשיבה".

48. בגדר קבוצה זו נכללים עשרות אלפי אנשים, עיוורים וכבדי ראייה, כשעל-פי המידע המופיע באתר האינטרנט של משרד העבודה והרווחה, מספר העיוורים אשר קבלו תעודת עיוור ב-1 בינואר 2008 עומד על 28,000 איש. אוכלוסיית לקויי הראייה והעיוורים יחדיו מוערכת על-ידי אנשי המקצוע בפי חמישה מכך: כ-130,000 איש.

- מידע על אוכלוסיית לקויי ראייה בישראל מתוך אתר האינטרנט של משרד הרווחה - רצ"ב **כנספח 11** לבקשה ומהווה חלק בלתי נפרד ממנה

IV. הסכום או השווי המשוערים של תביעותיהם של כל הנמנים עם הקבוצה והאופן שבו חושב או הוערך סכום התביעה (סעיף 2(א)7) לתקנות)

49. השווי המשוער של תביעות כל הנמנים עם הקבוצה נאמדים בסך של כ-5,000,000 ₪, המבטאים פיצוי בסך 1,000 ₪ לכל יחיד הנמנה על הקבוצה.

50. המבקשת שומרת על זכותה לתקן את סכום הנזק האישי ו/או המצרפי, לכלל חברי הקבוצה, בהתאם לנתונים שיועברו לרשותם במהלך בירור התובענה.

V. המבקשת ובא כוחה ייצגו וינהלו את עניינם של כלל חברי הקבוצה בדרך הולמת ובתום לב (סעיף 2(א)(8) לתקנות)

51. המדובר במבקשת-תובעת אשר יכולה ומוכנה להשקיע ממרצה, מזמנה ומכספה כדי לייצג גם את עניינם של אחרים כמותה, שיתכן כי אין להם המשאבים והזמן להשקיע בעמידה על זכויותיהם. כמובן, ולמותר לציין, כי אין כל ניגוד עניינים בין המבקשת דנא ו/או ב"כ לבין הקבוצה בכללותה, אלא להיפך – הצלחת הקבוצה הינה הצלחת המבקשת, ולשם כך הוגשה תובענה זו באופן ייצוגי.

52. המבקשת, באמצעות באי-כוחה, העמידו בפני בית המשפט מסכת מסודרת של עובדות וטיעונים, הכל "דבר דבור על אופניו".

53. המבקשת, באמצעות באי-כוחה, טרחו וערכו **בירורים מקיפים** בנושא התובענה, הן אלו העובדתיים והן אלו המשפטיים, הכל בנחישות ובחתיירה לבירור ממצה של האמת, ואין כל ספק כי המבקשת וב"כ **פעלו במרץ הראוי** ואף ימשיכו לעשות כן עד לסיומו של ההליך.

54. המבקשת, באמצעות באי-כוחה, גילה הבנה מלאה של ענייני התביעה שאותה היא מבקשת לנהל בשם הקבוצה המוצעת על ידם.

55. המבקשת מיוצגת בידי עו"ד בעלי ניסיון רב בניהול מוצלח של הליכים ייצוגיים שידעו לאבחן ולאתר את פעולותיה ו/או מחדליה של המשיבה, והוכיחו בזאת מומחיות – היינו, יתרון יחסי בסוגיות הנדונות, אשר תשמש בידו לתיקון המעוות שנגרם על ידי המשיבה, ולרווחת חברי הקבוצה כולה.

56. התביעה דנא מבוססת על עילה אמיתית ורצינית, שעשויה להביא תועלת של ממש לכל חברי הקבוצה, והיא אינה מכוונת להשיג מטרה של המבקשת שאינה מתיישבת עם האינטרסים של כלל חברי הקבוצה בתביעה.

57. התובענה, וכן הבקשה דנא, מבוססת על שאיפה כנה לאכיפת הדין ופיצוי והמבקשת מאמינה ברצינות התובענה וכן בכנות סיכוייה להתקבל.

ומכאן שהמבקשת וב"כ ייצגו את חברי הקבוצה בדרך הולמת ובתום לב.

.VI שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לקבוצה (סעיף 2(א)(9) לתקנות)

58. עמדת הפסיקה, בכל הנוגע לצורך בשאלות משותפות של משפט ושל עובדה בין חברי קבוצת התובעים, הינה שדי בכך שהיסוד המשותף מהווה מרכיב מהותי בהתדיינות בכדי למלא תנאי זה (ראו למשל: ע"א 1977/97 ברזני נ' בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ, פ"ד נה(4) 584, בעמ' 612).

59. בענייננו, השאלות העובדתיות והמשפטיות הניצבות בבסיס התביעה הינן משותפות, לכל חברי הקבוצה:

- הוראות הדין הרלבנטיות לתביעה חלות ביחסים שבין המשיבה לבין כלל חברי הקבוצה, ומשכך השאלה אם המשיבה הפרה את הוראות הדין משותפת לכלל חברי הקבוצה.
- כל אחד מיחידי הקבוצה נפגע מהפרות הוראות הדין על-ידי המשיבה בנסיבות דומות, אם לא זהות.
- לכלל חברי הקבוצה יש אינטרס משותף, הן ברמה הפרטית והן ברמה הציבורית, בפיצוי בגין הפרת החיקוקים ובמתן צו עשה לאכיפת הוראות החיקוק המסדירות את הנגשת התחבורה הציבורית העירונית ו/או הכרזה על תחנת האוטובוס או מספרו בהתקרב האוטובוס אל התחנה, על ידי המשיבה.

60. ואלו הן, בין היתר, השאלות המהותיות המשותפות לחברי הקבוצה:

- האם המשיבה הפרה את הוראות הדין בכל הנוגע להנגשה חושית ביחס לחברי הקבוצה ?
- האם כתוצאה מפעולות ו/או מחדלי המשיבה נגרם נזק בר פיצוי לחברי הקבוצה ?

61. כל אחד מיחידי הקבוצה נפגע מהפרות הדין על-ידי המשיבה בנסיבות דומות, אם לא זהות. המדובר למעשה "במצב מובנה" של הפרה שיטתית שאינו מותיר כל מקום לספק בדבר קיומו ביחס לכלל חברי הקבוצה.

62. המדובר, אם כן, בבעיה עקרונית שמקורה בפעולותיה ו/או מחדליה של המשיבה, אשר תזכה "לפתרון העקרוני" אך ורק במסגרת הליך ייצוגי הולם. כמובן, קיימת אפשרות סבירה, אם לא למעלה מכך, שהתובענה תוכרע לטובת הקבוצה.

VII. הטעמים להיות תובענה ייצוגית הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין (סעיף 2(א)(10) לתקנות)

63. בענייננו הדרך העדיפה לבירור המחלוקת בענייננו הינה במסגרת של תובענה ייצוגית:

63.1. התובענה אינה מצריכה בירור פרטני בדבר נסיבותיו של כל תובע ותובע, שכן הפרת הוראות החיקוק הרלבנטיות על ידי המשיבה, מהווה בהכרח הפרה כלפי כל אחד מחברי הקבוצה. יתרה מכך, בכל הקשור בחוק שוויון זכויות, המחוקק קבע מפורשות שחוק זה משמש בסיס לתובענות ייצוגיות, בכך שהוסיף חוק זה באופן מפורש לתוספת השניה לחוק תובענות ייצוגיות.

63.2. זהותם של חברי הקבוצה הפוטנציאליים אינה ידועה בשלב הגשת הבקשה, ואין אפשרות מעשית לאתרם ולצרפם למסגרת של תובענה רגילה.

63.3. באם לא תוגש התובענה כייצוגית, לא תוגש תובענה רגילה על ידי רובם ככולם של חברי הקבוצה, בעיקר מן הטעם שקבוצת התובעים הנה אוכלוסייה חלשה המורכבת מבעלי מוגבלות המתקשים לממש את זכותם לגשת לערכאות.

63.4. העילות המשותפות לחברי הקבוצה כנגד המשיבה יוכרעו בהליך אחד, כך שבתי המשפט לא יידרשו לדון באותם עניינים מספר פעמים, כמספר חברי הקבוצה שיגישו תביעות נפרדות כנגד המשיבה.

63.5. על-פי סעיף 1 לחוק תובענות ייצוגיות, אחת ממטרות ההליך הייצוגי הנה אכיפת שלטון החוק על מוסדות וגופים אימתניים אשר ידו של "האזרח הקטן" אינה יכולה להם. המקרה דנן הנו מקרה קלאסי להגשמת מטרה נעלה זו באמצעות מכשיר התביעה הייצוגית.

63.6. התועלת הגלומה באישור הבקשה אינה רק ביחס לקבוצת התובעים, אלא ביחס לכל אותם אנשים הסובלים מבעיית תת אכיפה בתחומי הנגישות. אישור הבקשה עשוי לגרום לשינוי תפיסה בכל תחומי נגישות הנכים ולשיפור דרמטי בכל הנוגע למימוש זכויותיהם של בעלי המוגבלויות.

VIII. שכר הטרחה המוצע של בא הכוח המייצג וגמול לתובע (סעיפים 2(א)(10) ו- 2(א)(11) לתקנות)

64. בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע את שכר טרחתם של ב"כ המבקשת בתובענה הייצוגית בשיעור שלא יפחת מ- 13% מהסכום ו/או שווי ההטבה שתיפסק לחברי הקבוצה או לחליפיהם בתוספת מע"מ כדין, עבור טיפול בתובענה בערכאה הראשונה.
65. כמו כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע, כי חלק מסוים שיקבע בית המשפט הנכבד מתוך הסכום ו/או שווי הסעד שיפסק, לאחר ניכוי ההוצאות ושכר טרחת עורך דין, בשיעור שלא יפחת מ-2% משווי הסעד הכולל שיפסק לטובת חברי הקבוצה או לחליפיהם, ישולם ו/או יינתן למבקשת, אשר טרחה בהגשת התובענה ובהוכחתה.
66. עוד מתבקש בית המשפט הנכבד להוסיף וליתן הוראות נוספות בדבר הדין בתובענה כפי שימצא בית המשפט הנכבד לנכון.

ו. סיכום

די באשר הובא לעיל כדי להיווכח בסיכויי הצלחתה הגבוהים של התובענה, לטובת ולרווחת המבקשת וכלל נפגעי מעשי ו/או מחדלי המשיבה.

לבית המשפט הנכבד הסמכות המקומית והעניינית לדון בתובענה ובבקשה לאישור התובענה כתובענה ייצוגית בשל סכומה, ולאור מקום עסקה של המשיבה ו/או המקום בו היא מנהלת את עסקיה ו/או לאור מקום המעשים או המחדלים כאמור לעיל.

אשר על כן, מתבקש בית-המשפט הנכבד להיעתר לבקשה דנא ולאשר את התובענה – שבקשה זו נלווית לה - כתובענה ייצוגית, ולחייב את המשיבה בהוצאותיה, לרבות שכ"ט עו"ד כדין.

מן הדין ומן הצדק להיעתר לבקשה.

תצהירי תמיכה לבקשה זו – רצ"ב.

שמואל אהרנסון, עו"ד
מ. ר. 8460

עופר לוי, עו"ד
מ. ר. 27780

ב א י כ ו ח ה מ ב ק ש ת